Lapsen ja nuoren hyvä elämä Ilomantsissa.

Lastensuojelulaki (2007/ 417) 12 §.
Kunnanvaltuusto 8.2.2010 § 8.

ilomantsi

1. Lastensuojelusuunnitelma prosessina 3

2. Nykytila ja tulevan kehityksen ennakointi 4

3. Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävät/ongelmia ehkäisevät toimet ja palvelut . 5
   3.1. Terveyspalvelut 5
   3.2. Päivähoito ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta 6
   3.3. Koulu 8
   3.4. Nuorisotyö 11
   3.5. Kotipalvelu ja perhetyö 13
   3.6. Erityispalvelut 14
   3.7. Sosiaalityö 14

4. Lastensuojelun tarve kunnassa 14
   4.1 Lastensuojeluilmoitukset 14
   4.2 Lastensuojelutarpeen selvitys 14
   4.3 Avohuolto 14
   4.4 Sijaishuolto 15
   4.5 Jälkihuolto 15
   4.6 Huolto- ja tapaamissopimukset ja oikeudelle annetut selvitykset 15
   4.7 Ottolapsineuvonta 15

5. Lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä oleva palvelujärjestelmä 15

6. Lastensuojelun strateginen suunta, keskeiset painopisteet, kehittämisehdotukset ja konkreettiset toimenpiteet 16

7. Lastensuojeluun varattavat voimavarat/lastensuojelusuunnitelman toteuttamiseen varattavat voimavarat 17
   7.1. Neuvola ja kouluterveydenhoito 17
   7.2. Päivähoito 17
   7.3. Koulu 17
   7.4. Kotipalvelu 17
   7.5. Perhetyö 17
   7.6. Lastensuojelun sosiaalityö 18

8. Yhteistyön järjestäminen eri viranomaisten sekä lapsille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä 18

9. Lastensuojelun suunnitelma, päätöksenteko, toteutus ja seuranta 18

1. LASTENSUOJELUN SUUNNITELMA PROSESSINA

Lastensuojelulaki (2007/417) 12 §:

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Suunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudelta tiedot:

1) lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta;
2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävistä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista;
3) lastensuojelun tarpeesta kunnassa;
4) lastensuojeluun varattavista voimavaroista;
5) lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä;
6) yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä; sekä
7) suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Lastensuojelun suunnitelman tarkoituksena on:

• antaa kuntapäättäjille ja palveluiden käytännön toteuttajille aiempaa parempi kokonaiskäsitys lasten ja nuorten kasvuoloista sekä käytössä olevista ja tarvittavista voimavaroista

• toteutua prosessina, joka tehdään yhteistyössä eri hallinto- ja ammattikuntien edustajien kanssa kuullen asiakkaita sekä järjestöjen ja muiden yhteisöjen kokemuksia ja näkemyksiä hyödyntäen.

Prosessikaavio

NYKYTILA JA TULEVAN KEHITYKSEN ENNAKOINTI				LASTENSUOJELUN STRATEGINEN SUUNTA, KESKEISET PAINOPISTEET EHDOTUKSET JA TOIMET		PÄÄTÖKSENTEKO JA SEURANTA
1) lasten ja nuorten kasvuolot sekä hyvinvoinnin tila	2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä ja ongelmia ehkäisevät toimet ja palvelut	3) lastensuojelun tarve kunnassa	4) lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä oleva lastensuojelun palvelujärjestelmä	5) lastensuojeluun varattavat voimavarat	6) yhteistyön järjestäminen eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä	7) suunnitelman toteuttaminen ja seuranta

Koulutuslautakunta, perustusturvalautakunta ja vapaa-aikalautakunta nimesivät keväällä 2008 suunnitelman laatimista varten luottamushenkilöistä ja työntekijöistä muodostuvan 10-jäsenisen poikkihallinnollisen työryhmän.

Koulutuslautakunta (14.5.2008/65§) nimesi työryhmään luottamushenkilöedustajaksi lautakunnan puheenjohtaja Tuula Turusen sekä työntekijöistä sivistysjohtaja Marjut Ahokkaan, koulukuraattori Jukka Mannermaan ja oppilaanohjauksen lehtorin Jari Tolvasen. Koulutuslautakunnan alaisuudessa tapahtuneista henkilöstömuutoksista johtuen työryhmän työskentelyssä ovat olleet mukana syksystä 2008 lähtien koulukuraattori Helena Eronen Jukka Mannermaan tilalla ja oppilaanohjauksen lehtori Pihla Härkönen Jari Tolvasen tilalla vuoden 2009 alusta alkaen.

Perusturvalautakunta (22.5.2008/97§) nimesi työryhmään luottamushenkilöedustajaksi lautakunnan jäsen Eila Piipon, (työryhmän puheenjohtaja), sekä työntekijöistä vastaavan sosiaalityöntekijä Päivi Karttusen, päivähoidonjohtaja Iiris Kyykallion, terveydenhoitaja Aila Turusen ja perusturvajohtaja Esko Oikarisen.

Vapaa-aikalautakunta (4.6.2008/31§) nimesi työntekijöistä kansalaisopiston rehtori Saara Immosen työryhmään. Saara Immosen virkavapauden aikana hänen sijaisenaan työryhmässä on toiminut nuoriso-ohjaaja Kati Männynsalo. Syksyllä 2009 työryhmätyöhön osallistui myös nuoriso-ohjaaja Jukka Laapotti.

Työskentely lähti liikkeelle ilomantsilaisen lapsen ja nuoren hyvinvoinnin polun laatimisella. Polku valmistui joulukuussa 2008. Polun työstämisessä olivat mukana Pohjois-Karjalan kansanterveyskeskuksen edustajina terveyssuunnittelija Helena Hanhinen ja hankekoordinaattori Anne Pyykkönen. Lapsen ja nuoren hyvinvoinnin polku kuvaa lapsen ja nuoren sekä hänen perheensä käytettävissä olevat kunnan terveys-, sosiaali-, koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut sekä tekniset palvelut, järjestöjen ja muiden palvelujen tuottajien tarjoamat lapsiperhepalvelut sekä edellä mainittujen palvelujen kustannukset.
Lapsen ja nuoren hyvinvoinnin polun työstämisestä tuloksena saatuja tietoja hyödynnetään lastensuojelusuunnitelman tekemisessä

Työryhmä päätti, että Ilomantsin lastensuojelusuunnitelman runkona käytetään Pohjois-Savon lastensuojelu kehittämisyksikön laatimaa pohjaa. Ohjelma kirjoitetaan sellaiseen muotoon, että siihen sisältyvät lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma sekä jo laadittu ilomantsilaisen lapsen ja nuoren hyvinvoinnin polku. Työnimenä on ”Lapsen ja nuoren hyvä elämä Ilomantsissa.”

Ilomantsin kunta on sitoutunut myös yhteisen lastensuojelusuunnitelman laatimiseen Joensuun seudun kuntien kanssa. Asiasta on päätetty Joensuun seudun peruspalveluryhmässä, jossa Ilomantsin kunnalla on edustus.

2. NYKYTILA JA TULEVAN KEHITYKSEN ENNAKOINTI

Nykytilan ja tulevan kehityksen ennakoinnin kuvaamiseksi työryhmä valitsi seuraavat 10 indikaattoria:

- koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat (%) vastaavanikäisestä väestöstä yhteensä
- lapsiperheiden pienituloisuusaste
- toimeentulotukea saaneet lapsiperheet

- toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 17-24-vuotiaiden osuus (%) vastaavan ikäisestä väestöstä

- väkivaltarikosten määrä tuhatta asukasta kohden
- lasten avohuollon tukitoimien piirissä olevat (%) 0-17-vuotiaista
- kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17-vuotitaat (%) osuus vastaavanikäisestä väestöstä
- nuorisopsykiatrian avohoitokäynnit
- koettu terveys 8-9-luokkalaiset
- tupakoi päivittäin 8-9-luokkalaiset

Ilomantsin tietoja verrataan koko maan, Pohjois-Karjalan, Kontiolahden, Juuan ja Joensuun tietoihin. Indikaattorit ovat suunnitelman liitteenä nro 1. Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskuksen tutkimus- ja kehittämisjohtaja Timo Renfors on antanut asiantuntija-apua indikaattorityöskentelyssä.

3. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT / ONGELMIA EHKÄISEVÄT TOIMET JA PALVELUT

Työryhmä laati yhteistyössä Pohjois-Karjalan Kansanterveyskeskuksen terveyssuunnittelija Helena Hanhisen ja hankekoordinaattori Anne Pyykkösen kanssa ilomantsilaisen lapsen ja nuoren hyvinvoinninpolun, joka on osa Ilomantsin kunnan lastensuojelusuunnitelmaa. Hyvinvoinnin polku on liitteenä nro 2.

Hyvinvoinnin polulla kuvataan lapsen ja nuoren sekä hänen perheensä käytettävissä olevia

- kunnan eri hallinnonalojen tarjoamia palvelut
- järjestöjen, seurakuntien ja poliisin tarjoamia palvelut
- palveluiden kustannukset

Hyvinvoinnin polulla lapsiperhepalvelut on jaoteltu neljään eri tyyppiseen palveluun:

- peruspalvelut
- ennakoiva tuki
- varhainen puuttuminen
- korjaava tuki

Polku on tehty vastasyntyneen lapsen ja hänen perheensä palveluista oppivelvollisuuskoulun päättymisen asti.

3.1 Terveyspalvelut

Neuvolatoiminta

Ilomantsissa neuvolatyö toteutuu aluevastuisesti yhdessä toimipisteessä, jolloin sama terveydenhoitaja hoitaa äitiys, lasten ja perhesuunnitteluneuvolan. Neuvolatyöryhmään kuuluu terveydenhoitajan lisäksi lääkäri, toimintaterapeutti ja psykologi. Fysioterapia, puheterapia ja ravitsemusterapia palvelut hankitaan tarvittaessa ostopalveluina. Työssä korostuu moniammatillinen yhteistyö.
Neuvolatyön pääpaino on ennaltaehkäisevässä työssä painottuen sairauksien ennaltaehkäisyyn, terveyden edistämiseen ja sitä kautta hyvinvoinnin lisäämiseen. Tavoitteena on seurata ja tukea äidin ja lapsen sekä koko perheen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia, varhaisen vuorovaikutuksen kehitystä ja vanhemmuutta.

Toiminnassa pyritään kartoittamaan ja huomioimaan perheen erityistilanteet yksilöllisten terveysriskien osalta , esimerkiksi diabetes ,ylipaino, tupakka ,alkoholi ja mielenterveysongelmat (audit, epds, elintapa-kysely).

Yhteistyö perhetyöntekijän kanssa tehostaa työskentelyä erityistä tukea tarvitsevien perheiden kanssa.
Terveystarkastukset, seulontatutkimukset ja rokotukset toteutuvat valtakunnallisten suositusten mukaisesti.

Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuollon päävastuulliset toteuttajat ovat terveydenhoitaja ja lääkäri. Kouluterveydenhuollon toiminnassa jatketaan neuvolatyön periaatteita. Tavoitteena on turvata jokaiselle koululaiselle mahdollisimman terve kasvu ja kehitys, ja siten luoda perusta terveelle aikuisuudelle.
Yksilöllisissä terveystarkastuksissa pyritään tunnistamaan oppilaan ja perheen erityisen tuen tarve mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja järjestämään tarpeenmukainen tuki yhteistyössä kodin, koulun ja oppilashuollon muiden toimijoiden kanssa.
Suurin osa oppilaista voi hyvin. Nykyajan haasteita ovat perheiden tuen tarpeen lisääntyminen ja kasaantuminen, esim. taloudelliset ongelmat, päihteiden käyttö, perheiden hajoaminen ja mielenterveyden häiriöt. Näillä tekijöillä on selkeä yhteys lapsen hyvinvointiin, käyttäytymiseen ja oppimiseen.

Erityispalvelut

Neuvolatoiminta ja kouluterveydenhoito ovat osa terveyskeskuksen toimintaa. Perusterveydenhuollon tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat psykologi, puhe- ja toimintaterapeutti, hammashuolto ja erikoissairaanhoito.

3.2. Päivähoito ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta

Kunnallinen päivähoitopaikka järjestyy kaikille hoitoa tarvitseville lapsille joko perhepäivähoidosta tai päiväkodeista.

Päiväkoti Kantele on vuorohoitopäiväkoti, jossa lapsia hoidetaan aikaisina aamuina ja myöhäisinä iltoina sekä viikonloppuisin. Yöhoidon tarvetta kunnassamme ei ole.

Koululaisille järjestetään aamu– ja iltapäivätoimintaa koulun läheisyydessä olevissa päivähoidon tiloissa ja tarvittaessa päivähoitoa voivat saada 1-2-luokkalaiset koululaiset sekä peruskouluikäiset erityisluokkien oppilaat koulujen loma-aikoina sekä iltaisin ja viikonloppuisin.

Päiväkodeissa on mahdollista saada tilapäistä parkkihoitoa maksimissaan viitenä päivänä kuukaudessa, lisäksi tarjolla on avointa päiväkotitoimintaa. Avoin päiväkoti toimii kolmena päivänä viikossa, kaksi tuntia kerrallaan. Vanhemmat ovat mukana toiminnassa, joka on maksutonta.

Kunnallisessa päivähoidossa on Ilomantsissa (14.4.2009) 150 lasta. Lastenhoidon tukea saa 63 lasta ja koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnassa on mukana 60 lasta.

Päiväkodeissa työskentelee 7 lastentarhanopettajaa, 9,5 päivähoitajaa, 4,5 perhepäivähoitajaa ja 4 vuoroperhepäivähoitajaa. Omassa kodissaan lapsia hoitavia perhepäivähoitajia on yhdeksän, lisäksi on kaksi ryhmäperhepäivähoitopaikkaa. Ryhmäperhepäivähoidossa on työssä neljä perhepäivähoitajaa ja kolme lähihoitajaa.

Kunta voi työllistää perhepäivähoitajan lapsen omaan kotiin. Lapsen kodissa voidaan hoitaa yhden tai useamman perheen lapsia. Ilomantsissa kunnallisen hoitajan palkkaamiseen lapsen kotiin on jokin erityinen syy esim. monilapsinen perhe, vaikea hoitopaikkatilanne tai lapsen sairaus tai allergia.

Lapsi tarvitsee erityistä tukea päivähoidossa, kun hänellä on jokin vamma tai pitkäaikaissairaus tai kehityksessä erityisiä haasteita. Tuen määrittämiseksi tarvitaan asiantuntijan lausunto. Tuesta ja tukimuodoista sovitaan vanhempien kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Lisäksi erityistä tukea tarvitsevalle lapselle laaditaan kuntoutussuunnitelma yhteistyössä lapsen vanhempien ja lasta hoitavien muiden tahojen kanssa. Päivähoitoon sijoitetaan lapsia myös lastensuojelullisin perustein.

Erityishoidettavat lapset sijoitetaan Ilomantsissa pääsääntöisesti päiväkotihoitoon ns. normaaleihin päiväkotiryhmiin, joko henkilökohtaisen avustajan kanssa tai siten, että lapsi sijoitetaan kahden lapsen paikalle. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnassa erityishoidettavilla lapsilla on omat ryhmänsä, johtuen pääsääntöisesti lasten iästä. Ilomantsissa ei ole yhtään erityislastentarhanopettajaa, ja vain yhdellä työntekijällä on koulutus erityistä tukea tarvitsevien lasten ohjaajaksi. Muilla työntekijöillä on päivähoitokoulutus vahvistettuna tarvittavalla täsmäkoulutuksella. Konsultoiva erityisopettaja on työssä päivähoidossa 2 tuntia kerran viikossa.

Päivähoidon tukipalveluja ovat neuvola, kuntoutusohjaaja, toimintaterapeutti, konsultoiva erityisopettaja, psykologi, puheterapeutti, perhetyöntekijä ja sosiaalityöntekijä.

Kela maksaa kotihoidon tukea kotona hoidossa olevien alle 3-vuotiaiden lasten vanhemmille. Yksityisen hoidon tukea saavat perheet, jotka hoidattavat lapsiaan kunnan hyväksymässä ja valvomassa yksityisessä hoidossa. Osittaista hoitotukea saa perhe, jonka vanhempi lyhentää työaikaansa alle 3-vuotiaan tai 1-2-luokkalaisen koululaisen hoitamiseksi. Ilomantsissa maksetaan harkinnanvaraista yksityisen hoidon tukea pitkien välimatkojen kylillä alle oppivelvollisuusikäisistä lapsista. Tuen myöntämisestä päättää päivähoidon johtaja.

Ilomantsissa päivähoidon vahvuutena on hoidon hyvä saatavuus, vuorohoidon toimivuus, avoin päiväkoti sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta. Ilomantsissa on ammatillisesti koulutettu asetuksen mukainen henkilöstö, jonka vahvuutena on joustavuus, luotettavuus ja vahva työhön sitoutuminen. Vahvuutena on myös toimiva moniammatillinen yhteistyö perheiden asioita hoitavien työntekijöitten kesken.

Päivähoidon haasteita ovat mm. henkilöstön ikääntyminen ja erilaiset tarpeet työn yksilöimiseen ja työssä jaksamiseen, perinteisen perhepäivähoidon hiipuminen, koska halukkaita kotona työtä tekeviä hoitajia on vaikea saada työhön. Tämä lisää ryhmäperhepäivähoidon tarvetta.

Turvallisten ja päivähoitokäyttöön soveltuvien tilojen löytyminen on vaikeaa ja jo olemassa olevat tilat eivät ole kaikin osin päivähoitokäyttöön sopivia. Perhepäivähoidon varahoitojärjestelmä ei toimi, koska käytettävissä ei ole varahoitohenkilöstöä ja varahoitoon suunniteltuja tiloja on tarvittu jatkuvasti päivähoitokäyttöön. Perhepäivähoidon tiukka asetus lapsimäärästä estää varahoidon perhepäivähoitajilla. Usein varahoitopaikaksi sovitaan päiväkoti, koska päivähoitoasetus ei ole niin tiukka koskien päiväkodin ryhmäkokoa (ohje koskee aikuinen /lapsi suhdelukua).
Päiväkotien ryhmäkoot ovat melko suuria, mikä aiheuttaa levottomuutta ja keskittymisvaikeuksia sekä melua, joka stressaa sekä lapsia että henkilöstöä.

Päivähoitohenkilöstö tarvitsisi enemmän koulutusta ja uusia työtapoja työskentelyyn perheiden ja ennen kaikkea vanhempien tukemiseen erilaisissa perheen huolissa ja lasten kasvatusongelmissa. Erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä on melko suuri, erityisesti lasten, joilla ei ole asiantuntijan lausuntoa sairaudesta tai vammasta. Lasten levottomuus ja rajattomuus on lisääntynyt ja lapsuuden lyheneminen huolestuttaa.

3.3. Koulu

Erityinen tuki

Erityisen tuen tarve Ilomantsin perusopetuksessa on keskimääräistä suurempi. Tämä johtunee osittain siitä, että paikkakunnalla toimii sekä perhekoteja että lastensuojeluyksikkö, joihin sijoitetuista lapsista ja nuorista iso osa on erityisten opetusjärjestelyjen tarpeessa. Perusopetuksessa toimii neljä pienryhmää. Lisäksi kouluilla toimii kolme laaja-alaista erityisopettajaa. Ammattitutkinnon suorittaneita koulunkäyntiavustajia perusopetuksessa on 14. Lisäksi kyläkouluilla toimii kaksi kouluavustajaa.

Kyläkoulujen käyttöön on varattu 2 viikkotuntia erityisopettajan työpanosta/koulu. Perusopetuksen laaja-alainen erityisopettaja hoitaa lukiolaisten lukihäiriötestaukset konsultaationa. Lukion erityisopetuksen järjestäminen on tulevaisuuden haaste.

Ilomantsin kunta tarjoaa oppilaille ja opiskelijoille perusopetuslain sekä lastensuojelulain mukaisia kuraattoripalveluita. Ilomantsissa toimii yksi kokoaikainen koulukuraattori. Kuraattori on tavattavissa viikoittain jokaisella koululla ja kyläkouluilla tarpeen mukaan. Kuraattori kuuluu koulujen oppilashuoltohenkilöstöön ja tekee yhteistyötä koulun henkilöstön, kodin, nuoriso-ohjaajan ja sosiaalityöntekijöiden kanssa. Yhteistyö kodin ja huoltajien kanssa on tärkeässä asemassa, koska kuraattori pyrkii tukemaan lapsen ja nuorten kokonaisvaltaista kehitystä.

Koulukuraattori auttaa oppilaita erilaisissa sosiaalisissa ongelmatilanteissa, kuten koulukiusaamistapauksissa. Kuraattori työskentelee toistuvasti myöhästelevien tai poissaolevien oppilaiden kanssa, tarjoaa keskusteluapua oppilaille ja vanhemmille.

Oppilashuolto

Oppilashuoltopalveluihin kuuluvat myös psykologipalvelut. Psykologit osallistuvat koulujen oppilashuoltoryhmien palavereihin, konsultoivat tarvittaessa ja osallistuvat erityisopettajan ohella tai kautta mm. oppimisvaikeuksien selvittelyyn ja ohjaavat jatkotutkimusten pariin. Oppilas tai opiskelija voi ottaa myös suoraan yhteyttä psykologiin esimerkiksi erilaisten psyykkisten ongelmien takia, kriisitilanteissa tai jaksamis- ja motivaatiopulmissa, jolloin psykologi selvittelee mm. jatkohoidon tarvetta, antaa neuvoja ja ohjausta tai tarjoaa itse "lyhytterapeuttisia" keskustelukäyntejä.

Moniammatilliset oppilashuoltoryhmät kokoontuvat säännöllisesti tai tarpeen mukaan Ilomantsin kouluissa. Jokaisessa koulussa toimii oma oppilashuoltoryhmänsä. Toiminnassa keskitytään oppilaan/opiskelijan opiskelun asianmukaiseen järjestelyyn ja oppilaan oppimisen kannalta huomioitaviin seikkoihin. Käytännössä tehtävänä on huolehtia opettajien ja huoltajien apuna oppilaiden koulunkäynnin tukemisesta ja puuttua välittömästi koulussa ilmituleviin ongelmiin mm. käytöshäiriöihin, luvattomiin poissaoloihin ja kouluongelmien ennaltaehkäisyyn. Toiminnassa pyritään sekä ennaltaehkäisyyn että ilmenneiden pulmien ratkaisuvaihtoehtojen kartoittamiseen, toteutukseen ja seurantaan. Oppilashuoltoryhmän jäseniä sitoo vaitiolovelvollisuus.

Oppilashuoltoryhmän jäseniä ovat rehtori/koulunjohtaja ja/tai apulaisrehtori/, erityisopettaja, oppilaanohjaaja, sosiaaliohjaaja/sosiaalityöntekijä, psykologi, koulukuraattori ja kouluterveydenhoitaja. Tarvittaessa paikalle kutsutaan myös muita oppilaan koulunkäyntiä olennaisesti tukevia henkilöitä, kuten luokanvalvoja, luokanopettaja, lehtori, kouluavustaja, koululääkäri, oppilaan huoltaja/huoltajat sekä kyseessä oleva oppilas itse. Huoltajien, oppilaan ja koulun edustajien välillä järjestetään yhteisiä neuvotteluja, joissa pohditaan oppilaan koulunkäyntiä. Oppilashuoltoryhmä tekee yhteistyötä kodin kanssa ja toimenpiteistä sovitaan yhdessä huoltajien kanssa.

Oppilaskuntatoiminta

Oppilaskunnan muodostavat koulun oppilaat ja oppilaskuntaa edustaa oppilaskunnan hallitus. Hallitukseen valitaan jäsen kustakin luokasta, lukiossa jäsenet valitaan oppilaskuntaan vaalilla. Oppilaskunnan hallitus on oppilaiden keino järjestäytyä, tulla kuulluksi sekä osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon. Oppilaskunnan hallituksen kautta oppilaskunnan mielipiteet välittyvät eteenpäin. Osallistumalla erilaisen toiminnan järjestämiseen oppilaskunta lisää oppilaiden viihtyvyyttä koulussa. Oppilaskunnan hallituksella on nimetty yhteysopettaja, jonka tehtävänä on tukea oppilaskunnan hallituksen toimintaa sekä toimia tiedonvälittäjänä oppilaskunnan ja koulun johdon välillä.

Oppilaskunnan tehtävänä on vaikuttaa ja kehittää koulun asioita. Oppilaskuntaa kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja innokkaasti suhtautuen avoimen positiivisesti oppilaskunnan mielipiteisiin ja ideoihin, sillä aktiivinen oppilaskuntatoiminta on kaikkien etu.

Koulujen kerhotoiminta

Koulujen kerhotoimintaan järjestetään monin tavoin. Pogostan koulun tuntikehykseen varataan vuosittain kerhotoiminnan resurssi. Ilomantsin kunta on mukana Opetushallituksen rahoittamassa koulun kerhotyön kehittämishankkeessa, jonka kautta turvataan kyläkoulujen kerhotoiminta. Myös koulujen yhteistyökumppanit, esimerkiksi 4H ja nuoriso- ja liikuntatoimi järjestävät kerhoja kouluille.

Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Lapsen ja nuoren kokonaisvaltaiseen kasvun ja oppimisen tukemiseen tarvitaan kodin ja koulun välistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen ja nuoren kasvatuksesta, mutta koulun tehtävänä on tehdä yhteistyötä ja tukea kasvatustehtävässä huoltajia niin, että he voivat seurata ja tukea lapsensa oppimisen ja koulunkäynnin edistymistä. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen on tärkeää olla vastavuoroista.

Yhteistyötä tehdään sekä kouluyhteisön että yksilön tasolla. Koulun taholta tiedotetaan koteja erilaisista asioista moninaisin tavoin, esimerkiksi lähettämällä kotiin tiedotteita ja viestittämällä asioista koulun nettisivujen kautta. Vanhempainiltoja järjestetään kullekin ikäluokalle vähintään kerran vuodessa. Vanhempainiltojen sisällöt voivat vaihdella sisältäen esimerkiksi kulloinkin ajankohtaisia luokka-asteeseen liittyviä asioita ja kasvatuksellisia teemoja.

Kodeilla on mahdollisuus yksilöllisempään keskusteluun lapsen tai nuoren asioissa aina tarvittaessa ottamalla yhteyttä rehtoriin, koulunjohtajaan tai asianomaiseen opettajaan.

Koulun puolelta ollaan yhteydessä kotiin myös aina tarvittaessa ottaen kuitenkin huomioon tilanne ja oppilaan ikävaihe. Tarpeen mukaan järjestetään kodin ja koulun välisiä tapaamisia ja monilla opettajilla on käytössään vanhempainvartit.

Haasteen kodin ja koulun väliselle yhteistyölle asettavat huoltajat, jotka eivät aktivoidu yhteistyöhön, vaikka tarvetta olisi. Ongelmallisia ovat myös tilanteet, joissa yhteinen näkemys asioista kodin ja koulun välillä puuttuu tai eri osapuolten sitoutuminen yhteistyöhön

Tukioppilastoiminta

Tukioppilastoiminta on Pogostan yläkoulussa toimiva tukijärjestelmä, joka perustuu vertaistuen ajatukseen. Tukioppilas on tavallinen, vapaaehtoinen oppilas, joka haluaa toimia kouluyhteisön hyväksi ja auttaa muita oppilaita. Tukioppilaat saavat koulutuksen, ja toiminnasta vastaa koulussa työskentelevä opettaja.

Tukioppilaat ovat 9. luokkalaisia oppilaita, jotka koulutetaan toimimaan nuorempien oppilaiden kanssa ja heidän tukenaan. Tukioppilastoiminnan tavoitteena on edistää hyviä toverisuhteita, kouluviihtyvyyttä, yhteisvastuuta sekä turvallista ja kannustavaa ilmapiiriä koulussa.

Tukioppilaat pyrkivät vaikuttamaan hyvien toverisuhteiden syntymiseen sekä myönteisen, hyväksyvän ja yhteisvastuullisen ilmapiirin luomiseen koulussa. Tavoitteena on aikaansaada positiivista "Meidän koulu -henkeä", sellaista turvallista tunnelmaa, että jokaisen olisi mukava tulla kouluun eikä kenenkään tarvitsisi pelätä jäävänsä toveripiirin ulkopuolelle. Siten pyritään ennaltaehkäisemään kiusaamista ja sosiaalista syrjäytymistä.

Tukioppilaat toimivat 7.-luokkien kummeina siten, että kullekin luokalle on nimetty omat kummitukioppilaat. Tukioppilaat ovat omalla toiminnallaan tukemassa ryhmäytymistä pitämällä opetustuokioita ja illanviettoja. Lisäksi tukioppilaat mm. pitävät koulussamme aamunavauksia, järjestävät yhteisiä tempauksia ja tapahtumia.

Kummitoiminta

Pogostan alakoulussa aloitettiin keväällä 2009 kummioppilastoiminta, jonka tavoitteena on edistää uusien koululaisten turvallista ja pehmeää koulun alkua. Tavoitteena on myös lisätä suvaitsevaisuutta kouluissa ja vähentää koulukiusaamista. Kummitoiminta on lapsille myös vastuunoton ja yhteisvastuun opettelua. Kummioppilaiksi valitut oppilaat saavat aiheesta koulutusta 5. luokan keväällä.

Nuorten keskuudessa kouluilla tehtävä kriisityö

Koulun tehtävänä on tukea oppilasta kokonaisvaltaisesti. Oppilaan elämässään kohtaamat kriisit näkyvät väistämättä myös koulun arjessa, ja siten koulun henkilöstö on työssään päivittäin tekemisissä erilaisten kriisien hallinnan kanssa. Kehityskriisit ovat normaalisti kehitykseen ja elämän kulkuun kuuluvia tilanteita (esimerkiksi murrosikä, koulumuodon vaihto, sisaruksen syntymä), joissa koulun henkilöstö on tukemassa lasta ja nuorta. Erilaisia elämänkriisejä ja äkillisiäkin kriisejä koulussa usein kohdataan, ja niissä erityisesti koulun oppilashuollon henkilöstön rooli on merkittävä.

Kullakin koululla on tehty kriisisuunnitelma erilaisia kriisitilanteita varten. Viimeaikaiset koulumaailman tapahtumat Suomessa ovat luoneet haasteita koulujen kriisisuunnittelulle ja ovat tuoneet tarvetta päivittää suunnitelmia. Myös henkilöstön koulutuksessa tämä on otettu huomioon. Kunnan kriisiryhmä on tarvittaessa apuna koulun kriisitilanteiden jälkipuinnissa.

3.4 Nuorisotyö

Nuorisolaki (2006/72§)velvoittaa kunnissa tehtävän nuorisotyötä siten, että se tukee nuorten kasvua ja itsenäisyyttä ja edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta. Myös nuorten sosiaalinen vahvistaminen ja nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen ovat lain keskeisiä sisältöjä. Ilomantsissa näihin haasteisiin on pystytty vastaamaan tiiviin moniammatillisen yhteistyön voimin.

Nuorisopalveluiden päätehtävänä on ennaltaehkäisevä nuorisotyö sekä nuorten elinolojen parantaminen ja kehittäminen. Toiminnan painopiste on nuorten vapaa-ajalla tapahtuvassa toiminnassa ja pääasiallisin kohderyhmä kerhotoiminta mukaan lukien on 9-20 vuotiaissa lapsissa ja nuorissa. Työmuotoina käytettyjä ja toimivia ovat olleet nuorisotalo-, kerho-, tapahtuma-, leiri- ja retkitoiminta. Harrastusmahdollisuuksien lisäksi kohderyhmälle tarjotaan tieto- ja neuvontapalveluja sekä kokoontumis- ja toimintatiloja. Ohjaus ja toiminta on kasvatuksellista ja siinä pyritään huomioimaan niin yksilö kuin ympäristökin.

Resurssit

Ilomantsin nuorisotoimessa työskentelee kokoaikaisesti yksi nuoriso-ohjaaja ja työllisyysvaroin palkattu osa-aikainen nuorisotalon valvoja. Pienten henkilöresurssien vuoksi on ensiarvoisen tärkeää toimia yli hallintokuntarajojen ja tehdä aktiivisesti yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Yhteistyökumppaneina ovat seurakunnat, järjestöt sekä vapaaehtoiset.

Nuorisotalotoiminta

Viitenä iltana viikossa auki oleva nuorisotalo on tärkeä paikka kavereitaan tapaaville nuorille. Nuorisotiloissa on tarjolla ohjattua ja omatoimista ajanvietettä. Aikaansa nuoret voivat viettää pelien ja tietokoneiden ääressä, bänditilassa soitellen tai elokuvia katsellen. Nuorille järjestetään viikoittain turnauksia mm. pingiksen ja biljardin parissa. Perjantai-iltaisin toimii nuorisokahvila Cafe Vintti, myös yökahvilatoimintaa järjestetään mahdollisuuksien mukaan.

Yhteisöllisyyden lisäksi nuorisotalotoiminta tukee myös nuorten osallisuutta ja omiin asioihinsa vaikuttamisen mahdollisuutta. Nuorilta saatu palaute on tärkeää palveluiden kehittämisen kannalta. Harrastekyselyiden lisäksi nuorille ja heidän huoltajilleen on järjestetty sekä yhteisiä että erillisiä keskustelutilaisuuksia. Tiedon ja palautteen saamisen lisäksi kuulemistilaisuuksilla pyritään kasvattamaan nuorista aktiivisia kansalaisia.

Nuorisotalolla on järjestetty tilaisuuksia myös vanhemmille ja muille kasvattajille. Erilaisten keskustelutilaisuuksien ja infojen myötä nuorisotalosta pyritään tekemään ”matalan kynnyksen” toimintapaikka myös aikuisille. Kahvilatoiminta antaa mahdollisuuden jalkautua nuorten kollektiiviseen ympäristöön ja vapaaehtoisten lisäksi olisi myönteistä, jos vanhemmatkin innostuisivat Cafe Vintissä työskentelystä.

Erityisnuorisotyö

Erityisnuorisotyötä tehdään yhteistyössä koulujen ja perusturvan kanssa. Erityisnuorisotyö kohdistuu enimmäkseen yläkouluikäisiin nuoriin sekä pienryhmien oppilaisiin. Nuorisotoimen palveluissa on huomioitu myös erityisnuoret, joille järjestetään tilanteen mukaan yksilöohjausta tai pienryhmätoimintaa kerhojen ja erilaisten tapahtumien muodossa.

Keskeinen ikäryhmä nuorisotoimen asiakkaissa on yläkouluikäiset nuoret. Nuorisotoimen yhteistyö koulun ja perusturvan kanssa on tärkeää tiedonkulun ja toimintatapojen luomisen kannalta. Esimerkiksi koulukuraattorin työskenteleminen ja tavoitettavuus myös nuorisotoimen palveluissa tukee moniammatillista yhteistyötä ja varhaisen puuttumisen periaatetta.

Päihdetyöryhmän ja muiden säännöllisesti kokoontuvien tiimien toiminta on tärkeää ennaltaehkäisevää ja kotien kasvatustyötä tukevaa toimintaa. Näiden lisäksi olisi tarvetta myös aktiiviselle vapaaehtoistyölle. Nuorten toimintaympäristöihin jalkautuminen on kokemusten mukaan rauhoittanut nuorten illan- ja vapaa-ajanviettoa. Etsivän työn avulla voitaisiin löytää nuorisoryhmät, joiden viikonloppuihin liittyy vahvasti päihteet.

Vapaa-ajan toiminta ja harrastukset

Nuoriso- ja liikuntatoimessa tehtävä yhteistyö eri toimijoiden kanssa toimii hyvin. Järjestöjen, seurojen ja yhdistysten avulla on voitu tarjota lapsille, nuorille ja myös erityisryhmille monipuolista harrastetoimintaa. Erilaisia kerhoja ja harrasteryhmiä on runsaasti niin liikunnan, kulttuurin kuin kädentaitojenkin saralla. Ilomantsin kunnan lapsille ja nuorille järjestämät kerhot ovat pääsääntöisesti maksuttomia. Useat teatteri- ja musiikkiryhmät käyttävät nuorisotalon tiloja kokoontumisiinsa ja nuorisotoimi on mukana erilaisten kulttuuritapahtumien toteuttamisessa ja järjestämisessä.

Kerhotoiminta palvelee paitsi harrastajia, antaa myös monille yläkoulu- ja lukioikäisille nuorille mahdollisuuden kokeilla kerhonohjausta joko apuohjaajana tai omatoimisesti lasten ryhmää ohjaten. Kerhojen lisäksi nuorisotoimi järjestää yhdessä muiden vapaa-aikatoimijoiden kanssa toimintaa koululaisten loma-aikoina. Loma-ajantoimintoihin sisältyy ohjattua toimintaa mm. leirien ja retkien ja erilaisten toimintapäivien muodossa. Pääsääntöisesti toiminta on suunnattu lapsille ja nuorille, mutta tarjolla on myös perheille suunnattua toimintaa. Kohderyhmien tavoitettavuus on hyvä koululaisille jaettavien loma- ja kerhotoimintaesitteiden ansiosta. Tiedot löytyvät myös Ilomantsin kunnan kotisivuilta ja keskeisten toimintapaikkojen ilmoitustauluilta.

Vapaa-aikapalveluissa tehtävän perustyön lisäksi hankkeiden ja yhteistoimintatapojen kehittämisen avulla on pyritty löytämään myös ne nuoret, jotka eivät ole hakeutuneet omatoimisesti kunnassa järjestettyjen vapaa-aikapalveluiden pariin. Itä-Suomen läänihallituksen myöntämän projektirahoituksen turvin aloitettiin syksyllä 2009 ”Jokaiselle nuorelle harrastus” -hanke yhteistyössä nuorisotoimen, perusturvan, koulutoimen ja liikuntatoimen kanssa. Kohderyhmänä hankkeessa syrjäytymisvaarassa olevat nuoret.

Nuorten kuuleminen

Nuorisovaltuustoa Ilomantsissa ei ole, mutta säännöllinen yhteistyö koulujen kanssa mahdollistaa aktiivisen tiedonkulun vastavuoroisesti. Nuoria on kuultu mm. vapaa-aikapalvelujen suhteen. Toiveita ja ideoita harraste- ja vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin kysellään myös kouluissa järjestettävissä teemapäivissä ja erilaisten retkien ja tapahtumien yhteydessä.

Lapsille ja nuorille tarjottavat harraste- ja muut vapaa-ajanpalvelut ovat keskeisessä asemassa kuntamme palveluissa. Ennaltaehkäisevän näkökulman lisäksi on tärkeää vastata kysyntään. Asiakastyytyväisyyttä ja harrastetoiveita on kartoitettu harrastekyselyillä. Tuorein kysely on tehty huhtikuussa 2008 yläkoululaisille sekä toisen asteen opiskelijoille. Kyselyyn vastasi 235 nuorta, joista poikia 121 ja tyttöjä 114.

Palautetta harrastekyselyssä pyydettiin kaikista Ilomantsin kunnan vapaa-aikatoimeen liittyvistä palveluista (kirjasto, liikuntatoiminta, nuorisotalo, musiikki, teatteri, elokuvat, kädentaidot ja uimahalli). Lomake antoi vaikutusmahdollisuuksia harrastetoiveiden ja muiden kehittämisideoiden suhteen.

Vastausten perusteella ilomantsilaiset nuoret ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä harrastusmahdollisuuksiinsa. Suurin osa vastanneista (83,5 %) on osallistunut johonkin ohjattuun harrastetoimintaan tai muihin vapaa-aikatoimen järjestämiin palveluihin. Tyytymättömyys palveluissa koski skeittiparkkia ja tanssilajien harrastusmahdollisuuksia. Kyselyyn vastanneista nuorista valtaosa kokee nuoria huomioitavan kotikuntansa palveluissa hyvin tai kohtuullisesti.

3.5. Kotipalvelu, perhetyö

Ilomantsin kunnassa perhetyötä tekevät yksi kokoaikainen lastensuojelun perhetyöntekijä sekä kotipalvelun työntekijä. Perhetyön asiakkuus ohjautuu pääsääntöisesti sosiaalitoimen tai neuvolan terveydenhoitajan kautta.

Lastensuojelun perhetyö ja lapsiperheiden kotipalvelu pitää kuitenkin olla selkeästi erotettavissa toisistaan. Perheen tulee olla selvillä siitä, millä orientaatiolla perheessä työskennellään. Lastensuojelun asiakkuudesta ja siihen sisältyvistä tukitoimista tehdään päätökset.

Perhetyöllä tarkoitetaan esimerkiksi perheen kotona tehtävää perhetyötä, joka voi olla perhetyöntekijän antamaa keskusteluapua tai tukea erilaisissa arjen toiminnoissa. Perhetyöllä voidaan mm. tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään, tehdä vanhemmuuden arviointia ja järjestää lapselle hänen hyvinvointiaan tukevaa toimintaa. Perhetyö on usein käytännön avun ja psykososiaalisen tuen yhdistelmä. Perhetyötä tehdään yhteistyössä perheen ja perheenjäsenten kanssa, mutta keskeistä on aina lapsen edun turvaaminen.

Lastensuojelun avohuollon tukitoimena järjestettävästä perhetyöstä tehdään päätös ja tukitoimen järjestäminen tavoitteineen kirjataan myös lapsen/lapsien asiakassuunnitelmaan. Perhetyön tarve ja tavoitteet kartoitetaan työskentelyprosessin alkaessa, jotta työ olisi mahdollisimman tavoitteellista ja suunnitelmallista. Yhdessä perheen kanssa laaditulla suunnitelmalla myös motivoidaan ja sitoutetaan perhettä työskentelyyn.

Lastensuojelun avohuollon tukitoimena järjestettävän perhetyön tavoitteena voi olla esimerkiksi kriisitilanteen laukaiseminen, uusien ongelmien ehkäiseminen tai tilanteen korjaaminen. Joskus tarvitaan lapsen ja perheen pitkäaikaista tukemista ja kannattelua, jotta lapsen kotona asuminen on edelleen mahdollista.

Perhetyössä korostuvat perheiden elämänhallinnan ja omien voimavarojen käyttöönoton tuki sekä arjessa selviytymisen vahvistaminen. Perhetyö voi liittyä vanhemmuuden tukemiseen, lasten hoidon ja kasvatuksen ohjaamiseen, kodin arjen ja arkirutiinien hallintaan, perheen toimintakyvyn vahvistamiseen uusissa tilanteissa, perheen vuorovaikutustaitojen tukemiseen ja sosiaalisten verkostojen laajentamiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn. Perhetyötä voidaan tehdä myös pitkäaikaisissa ja vaativissa ongelmatilanteissa lastensuojelun sosiaalityön tukitoimena, kun lapsen huolenpito, tarpeet ja turvallisuus ovat uhattuna.

Lastensuojelun perhetyöntekijällä 12 omaa asiakasperhettä, joissa sovittuna säännölliset tapaamiset , 18 aikuista ja 22 lasta (tilanne 28.4.2009). Kotihoidon perhetyön piirissä vuoden 2009 aikana on ollut 22 perhettä, joissa lapsia 60 ja aikuisia 42.

3.6. Erityispalvelut

Kunnan palveluksessa työskentelee kolme psykologia, jotka kaikki tekevät lyhennettyä työaikaa. Lähinnä koulupsykologin ja perheneuvonnan psykologin työpanos kohdentuu lapsiin, nuoriin ja perheisiin. Psykiatrin palvelut tulevat keskussairaalan kautta. Kunnassa toimii oma kriisiryhmä, joka tarvittaessa antaa ammatillista tukea myös lastensuojeluun liittyvissä asioissa

3.7. Sosiaalityö

Sosiaalityötä tekevät kolme sosiaalityöntekijää ja kaksi sosiaaliohjaajaa. Lastensuojelun avohuolto, sijaishuolto ja jälkihuolto on työnjaollisesti jaettu kahden sosiaalityöntekijän vastuulle. Työparityöskentelyä vaativissa tilanteissa työssä ovat eniten mukana sosiaaliohjaajat, perhetyöntekijä ja perheneuvonnan psykologi.

Kunnassa on sekä Pelan kautta saatuja tukihenkilöitä ja - perheitä että oman rekrytoinnin avulla saatuja perheitä. Kunnan hankkimia tuki- ja sijaisperheitä on tällä hetkellä 14. Osa perheistä kuuluu Joensuun seudun sijaishuoltoyksikön perhepankkiin, joka järjestää perheille koulutusta ja työnohjausta ja organisoi lasten ja nuorten sijoittumista perheisiin.

Sosiaalipäivystyksen osalta Ilomantsi kuuluu Joensuun seudun sosiaalipäivystykseen.

4. LASTENSUOJELUN TARVE KUNNASSA

4.1. Lastensuojeluilmoitukset

Vuonna 2008 tuli 35 lastensuojeluilmoitusta. Ilmoitukset ovat tulleet pääasiassa kouluilta, sosiaalipäivystyksestä, terveydenhuollosta ja poliisilta. Lastensuojeluilmoitusten pääasialliset syyt olivat: lapsen/nuoren käyttäytyminen, lapsen/nuoren kasvua ja kehitystä vaarantavat olosuhteet, lapsen/nuoren hoidon ja huolenpidon tarve, vanhempien päihteiden käyttö sekä lapsen ja vanhempien väliset ristiriidat.

4.2. Lastensuojelutarpeen selvitys

Vuonna 2008 lastensuojelutarpeen selvityksiä tehtiin 11 ja ilmoituksia tuli yhteensä 35. Monien kohdalla lastensuojelun asiakkuus oli jo olemassa ja usein ilmoitukset koskivat samoja lapsia. Lastensuojelutarpeen selvitykset on pystytty tekemään määräajassa.

4.3. Avohuolto

Lastensuojelun avohuollon asiakkaita vuonna 2008 oli 55 ja asiakassuunnitelmia oli 12. Käytetyimpiä avohuollon tukitoimia ovat: tukiperheet, perhetyö, taloudellinen tuki, psykologin palvelut, vastaanottokäynnit terveydenhuollossa, ohjaus ja neuvonta, päivähoito sosiaalisin perustein, päihdepalvelut vanhemmille ja pienimuotoinen ryhmätoiminta.

4.4. Sijaishuolto

Tällä hetkellä sijaishuollossa on yhteensä 23 lasta, joista perhehoidossa 16, ammatillisessa perhekodissa 6 ja lastensuojelulaitoksessa 1. Sijaishuoltoon sijoittamisen

pääasialliset syyt: kodin olosuhteet, vanhempien päihdeongelma, puutteet lasten hoidossa ja huolenpidossa, perusturvallisuuden puuttuminen, lapsen rajaton käytös ja nuori omilla toimillaan vaarantaa oman terveyden. Asiakassuunnitelmia tehdään keskimäärin 2/vuosi.

4.5. Jälkihuolto

Jälkihuollossa on 2 nuorta ja kaikki jälkihuoltoon oikeutetut ovat saaneet lain mukaista jälkihuoltoa. Jälkihuoltosuunnitelmia tehdään keksimäärin 2/vuosi.

4.6. Huolto- ja tapaamissopimukset, oikeudelle annettavat selvitykset

Vuonna 2008 tehtiin yhteensä 44 huolto- ja tapaamissopimusta. Oikeudelle ei annettu yhtään selvitystä.

4.7. Ottolapsineuvonta

Ottolapsineuvontaa ostetaan Pelalta ja vuonna 2008 palvelua sai 2 perhettä.

5. LASTENSUOJELULAIN MUKAISTEN TEHTÄVIEN HOITAMISEKSI KÄYTETTÄVISSÄ OLEVA PALVELUJÄRJESTELMÄ

Ilomantsilaisen lapsen ja nuoren hyvinvoinninpolulla on kuvattu tämänhetkinen palvelujärjestelmä. Lapsen ja nuoren hyvinvoinnin polku on tämän asiakirjan liitteenä numero 2.

Varsinaista lastensuojelutyötä tekevät vastaava sosiaalityöntekijä, sosiaalityöntekijä, kaksi sosiaaliohjaajaa ja lastensuojelun perhetyöntekijä. Lisäksi kunnassa 3 osa-aikatyötä tekevää psykologia ja koulun puolella koulukuraattori. Moniammatillinen yhteistyö on säännönmukaista ja joustavaa ja etenkin Lapsen Etu-työryhmä paneutuu käytännön lastensuojelutyöhön. Kunnan omat henkilöresurssit lastensuojelutyöhön ovat suhteellisen hyvät. Kuitenkaan kaikki kehittämistavoitteet eivät toteudun nykyisellä henkilöstömäärällä. Mahdollisuus lisätä henkilöstömäärää on epätodennäköistä.

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelutyötä tekevillä viranhaltijoilla on muodollisesti pätevän sosiaalityöntekijän kelpoisuus.

Päihdepuolen asiantuntemusta tarvittaisiin lisää peruspalveluihin, koska lastensuojelun asiakasperheissä vanhemmilla on paljon päihdeongelmaa. Myös osa nuorista käyttää runsaasti alkoholia. Lasten/nuorten ja perheiden ongelmiin tulisi kyetä puuttumaan ja perheitä tukemaan entistä varhaisemmassa vaiheessa. Lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon kohdalla palvelun tarve ja –tarjonta eivät vastaa toisiaan. Psykiatrisen palvelun tarpeeseen ei kyetä vastaamaan tarpeeksi ajoissa.

Huostaanotetun ja sijaishuoltoon sijoitetun lapsen vanhempien kanssa tehtävässä työssä on myös kehittämisen ja parantamisen tarvetta.

Vaikka kunnassa on kaksi perhetyöntekijää, tarvetta perhetyön lisäämiseen on. Tukiperheiden saaminen, lastensuojelun avohuollon sisällön kokonaisvaltainen kehittäminen, kotihoidon perhetyön turvaaminen ja jatkuvuus, ryhmätoiminnot ja eroperheiden tukeminen ovat myös tulevaisuuden kehittämis- ja painopistealueita.

Ilomantsilaisen lapsen ja nuoren hyvinvoinnin polulla on kuvattu käytettävissä oleva palvelujärjestelmä.

6. LASTENSUOJELUN STRATEGINEN SUUNTA, KESKEISET PAINOPISTEET, KEHITTÄMISEHDOTUKSET JA KONKREETTISET TOIMENPITEET

Ilomantsin kunnassa strategiseksi suunnaksi valitaan ennalta ehkäisevä työote sekä lasten, nuorten ja perheiden varhainen tukeminen. Lastensuojelun painopiste ja resurssointi tulee olla ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa. Varsinaisia resurssien lisäyksiä ei esitetä. Eri hallintokunnissa käydään läpi ennaltaehkäisevää lastensuojelua ja lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua tekevien työntekijöiden työtavat – kohdentuuko työ oikein. Jos on tarvetta työtapojen muutokseen, keskinäisen yhteistyön lisäämiseen ja jäntevöittämiseen, niin muutoksia tullaan tekemään. Erityisesti neuvolassa, päivähoidossa, kouluissa ja nuorisotyössä panostetaan varhaiseen ongelmien havaitsemiseen, niiden puheeksi ottoon ja tarvittavien tukitoimenpiteiden antamiseen.

Lastensuojelu tulee nähdä koko kunnan asiana, johon vaikuttavat monien muiden toimijoiden ratkaisut ja toimintatavat. Lastensuojeluilmoitusten ja sijaishuoltopäätösten taustalla on useimmiten vanhempien päihteiden käyttö, mielenterveysongelmat sekä vanhempien jaksamattomuus antaa lapselle ikätasoon kuuluva hoiva ja huolenpito tai nuorelle hänen tarvitsemansa rajat. Kunnassa harjoitettavalla elinkeinopolitiikalla sekä asunto- ja työllistämispolitiikalla on välillisesti vaikutusta lasten ja perheiden jaksamiseen ja selviytymiseen. Kunnan tulee pystyä näkemään valittavien ratkaisujen kokonaisuus eikä katsoa asiaa vain oman hallintokunnan näkökulmasta. Jos esim. panostetaan voimakkaasti työllistämiseen, sillä on sekä inhimilliset että taloudelliset vaikutukset kuntalaisiin. Välillisesti se vaikuttaa myös ennaltaehkäisevästi lastensuojelutarpeen lisääntymiseen.

Konkreettiset toimenpide-ehdotukset:

1. Ennaltaehkäisevää lastensuojelua ja lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua tekevien osalta kartoitetaan sisäisen ja ulkoisen koulutuksen tarve ja aihekokonaisuudet. Laaditaan ja aikataulutetaan koulutuskalenteri vuodeksi eteenpäin.
2. Käydään läpi lastensuojelua tekevien työ- ja toimintatapoja, jotta työ painottuisi valitun strategian mukaisesti ennen kaikkea ennaltaehkäisevään lastensuojeluun.
3. Selvitetään mahdollisuudet sisäisin järjestelyin saada toimiva kunnallinen kasvatus- ja perheneuvola.
4. Luodaan malli, jossa peruskoulun jälkeen jatko-opintoihin lähtemättömät tai jatko-opinnot alkuvaiheessa keskeyttävät nuoret saadaan poimittua ”haaviin.”
5. Kunnan työllistämispolitiikassa (työasiatalkoot) huomioidaan sen välilliset vaikutukset lastensuojelutarpeen vähenemiseen.
6. Kunnan asuntopolitiikka keskitetään yhteen toimipisteeseen ja kunnan vuokra-asuntoihin muuttavien työllistymis- ja toimeentulomahdollisuuksia selvitetään tarkemmin.
7. Kerran vuodessa järjestetään päättäjille ja kuntalaisille tarkoitettu avoin lastensuojelufoorumi
8. Päivähoidon ja koulun ryhmien ja luokkien tarkoituksenmukainen muodostaminen
9. Uuden päiväkodin rakentaminen.

7. LASTENSUOJELUUN VARATTAVAT VOIMAVARAT / LASTENSUOJELUN SUUNNITELMAN TOTEUTTAMISEEN VARATTAVAT VOIMAVARAT

7.1. Neuvola ja kouluterveydenhoito

Toimintaa kehitetään toukokuussa 2009 voimaan tulleen valtioneuvoston asetuksen 2009/380 mukaisesti (Asetus neuvolatoiminnasta - ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten suun terveydenhuollosta)

Osa terveystarkastuksista toteutetaan terveydenhoitajan – ja lääkärin laajoina terveystarkastuksina, tarvittaessa yhteistyössä muiden ammattihenkilöiden kanssa. Laajassa terveystarkastuksessa arvioidaan lapsen tai nuoren terveydentilan lisäksi myös koko perheen hyvinvointia. Huomio kiinnitetään lapsen, nuoren ja perheen erityisen tuentarpeen tunnistamiseen ja tuen järjestämiseen.

7.2 Päivähoito

Päivähoidon toimivuuden ja henkilöstöresurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen kannalta tilaratkaisut on saatava kuntoon mahdollisimman pikaisesti. Talousarviossa 2010 on varauduttava uuden päiväkodin rakentamiseen. Monipuoliset, riittävät ja muunneltavat tilat mahdollistavat henkilökunnan joustavan käytön. Rakentamisessa on huomioitava tilojen muunneltavuus pienryhmätiloiksi ja erityistarpeita varten, muun muassa yksilöterapiat ja vanhempien kanssa käytävät keskustelut. Tilat on rakennettava esteettömiksi. Päivähoidossa annettava varhainen tuki on ennaltaehkäisevää työtä, joka vähentää raskaampia ja kalliimpia tukitoimia.

Erityislastentarhanopettajan palvelun järjestäminen riittävässä laajuudessa. Nyt palvelu järjestetään erityisopettajan konsultaationa 2 tuntia viikossa, mikä ei ole riittävää.

Palvelun vaihtoehtoisia järjestämistapoja ovat joko tehtävän avoimeksi julistaminen tai henkilökunnan sisältä kouluttaminen ko. tehtävään. Mahdollisessa kouluttautumisessa on ratkaistava työnantajan panos koulutukseen, jos koulutustarve on työnantajan.

7.3 Koulu

Erityisen tuen tarve Ilomantsissa on suuri. Erityisopetuksen ja tukiopetuksen resurssit on turvattava tiukassakin taloustilanteessa. Opetusryhmät on muodostettava tarkoituksenmukaisesti siten, etteivät ne kasva liian suuriksi. Ryhmiä muodostettaessa on huomioitava erityisen tuen tarve.

7.4 Kotipalvelu

Kotihoidossa on siirrytty malliin, jossa yhden lähihoitajan työ kohdentuu kokonaan perhetyöhön ja on siten ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä. Tästä toimintamallista on hyvät kokemukset ja sitä tullaan jatkamaan. Kotihoidon, neuvolan ja lastensuojelun perhetyön välille on syntynyt toimiva ja tuloksia tuova toimintamalli. Tällä mallilla jatketaan.

7.5 Perhetyö

Lastensuojelun perhetyötä jatketaan pitkälti entisellä mallilla yhden työntekijän toimesta. Perhetyöntekijä on tiiviissä yhteistyössä sosiaalityön, kotihoidon perhetyön ja neuvolatyön kanssa.

7.6 Lastensuojelun sosiaalityö

Lastensuojelun sosiaalityöntekijät vastaavat sovitun työnajon mukaisesti lapsi- ja perhekohtaisesta lastensuojelutyöstä. Työ on painottuu avohuoltoon, sijaishuoltoon ja jälkihuoltoon. Sosiaalityöntekijöiden työpareina toimivat tarvittaessa sosiaaliohjaajat, perhetyöntekijä ja perheneuvonnan psykologi. Työ painottuu pitkälti lain vaatimien viranomaistehtävien hoitamiseen, joita ovat mm. lastensuojeluilmoitusten vastaanotto, lastensuojelutarpeen selvityksen tekeminen, kiireelliset sijoitukset, huostaanotot, päätösten valmistelu hallinto-oikeudelle sekä sijais- ja jälkihuollon järjestäminen. Koska sosiaalityöntekijöiden työ painottuu pitkälti raskaampaan lastensuojeluun, ennaltaehkäisevän lastensuojelun tekeminen jää enemmän neuvolan, päivähoidon, koulun ja nuorisotoimen vastuulle. Lastensuojelun sosiaalityö on jatkuvassa vuoropuhelussa ennaltaehkäisevän lastensuojelun toimijoiden kanssa.

8. YHTEISTYÖN JÄRJESTÄMINEN ERI VIRANOMAISTEN SEKÄ LAPSILLE PALVELUJA TUOTTAVIEN YHTEISÖJEN JA LAITOSTEN VÄLILLÄ

Ilomantsin kuntaan esitetään perustettavaksi lapsiasiantyöryhmä, jonka kunnanhallitus nimeää. Työryhmän tehtävänä on yhteistyössä eri toimijoiden kanssa organisoida lastensuojelusuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttaminen ja seuranta.

9. LASTENSUOJELUN SUUNNITELMA, PÄÄTÖKSENTEKO, TOTEUTUS JA SEURANTA

Ilomantsin kunnan lastensuojelusuunnitelma esitellään 28.10.2009 perusturvalautakunnan, varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunnan ja vapaa-ajanlautakunnan jäsenille. Lautakunnat käsittelevät suunnitelman kokouksissaan ja esittävät sen hyväksyttäväksi kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle.

Lastensuojelusuunnitelmaan kirjattujen toimenpiteiden toteuttamis- ja seurantavastuu on kuntaan perustettavalla lapsiasiaintyöryhmällä. Työryhmällä on oikeus ohjeistaa kunnassa toimivia lasten ja nuorten parissa työskenteleviä tahoja lastensuojelusuunnitelmassa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. Työryhmä valmistelee lastensuojelusuunnitelmaan valtuustokausittain esitettävät päivitykset. Työryhmän kokoontumisajat sovitaan vuodeksi kerrallaan ja työryhmä vastaa lastensuojelusuunnitelmaan liittyvästä tiedottamisesta.

Lastensuojelusuunnitelma käsitellään kerran vuodessa perusturvalautakunnassa, varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunnassa sekä vapaa-aikalautakunnassa. Kunnanvaltuustolle esitetään suunnitelman tarkistamista/päivittämistä valtuustokausittain.